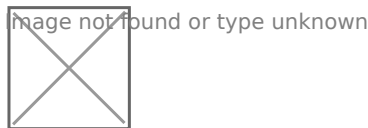

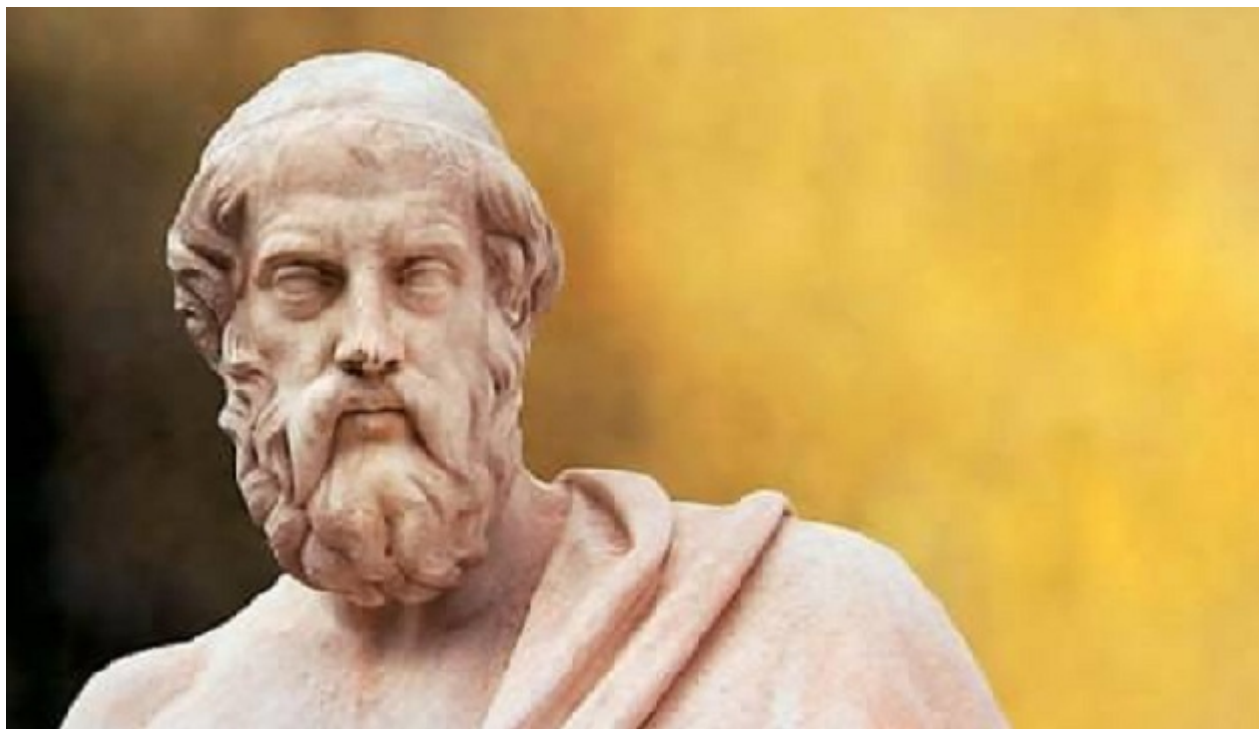
Η Βυζαντινή Φιλοσοφία ως συνέχεια της Ελληνικής Φιλοσοφίας (Δρ. Ιωάννης Ν. Λίλης Λέκτορας Δογματικής και Συμβολικής Θεολογίας της Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Ηρακλείου Κρήτης)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/2a2Jbnb>]

Είναι αρκετά αόριστο να εντοπίσουμε ελληνική φιλοσοφία γενικά σε όλο το φάσμα του τρόπου ζωής των Βυζαντινών χωρίς να την διακρίνουμε σε συγκεκριμένους τομείς, όπως είναι π.χ. ο σχολιασμός των αρχαιοελληνικών φιλοσοφικών κειμένων. Η διδασκαλία της ασκητικής γραμματείας «για τη μεταμόρφωση του λογιστικοῦ, του θυμοειδοῦς και του ἐπιθυμητικοῦ»,^[11] δεν σώζει κατά τη γνώμη μας τον Πλάτωνα στους μετέπειτα αιώνες, γιατί ο Πλάτων διατυπώνει την εν λόγω άποψη σε μία πολύ παλαιότερη, διαφορετική και μακρινή εποχή για πολιτικούς λόγους με βάση τις θρησκευτικές – μεταφυσικές του αντιλήψεις, ενώ οι χριστιανοί ασκητές τη διατυπώνουν για καθαρά εκκλησιαστικούς – ποιμαντικούς λόγους με βάση τη διδασκαλία του Ευαγγελίου.

Θα μπορούσαμε ίσως να πούμε πως μοιάζουν οι δύο διδασκαλίες σε κάποια σημεία καθώς η ασκητική γραμματεία χρησιμοποιεί εκφράσεις, και σε δευτερεύον βοηθητικό σημείο σώζει παρεπιμπτόντως και τη σκέψη του Πλάτωνα, όχι όμως πως ο Πλάτωνας σώζεται μέσω των συναξαρίων και συναφών κειμένων. Θα ήταν υπερβολικό να στηρίξουμε την εν λόγω άποψη καθώς ο Πλάτωνας α) παραμένει πάντοτε κάτι εντελώς αυτόνομο και διαφορετικό από το χριστιανισμό και β) σώθηκε στο Βυζάντιο χάρη στις συστηματικές αντιγραφές και στην εμβριθή μελέτη των αρχαιοελληνικών χειρογράφων εκ μέρους των βυζαντινών σοφών από τον 9^ο αιώνα και εξής, και όχι χάρη στις διάσπαρτες αναφορές των εκκλησιαστικών κειμένων. Οι αναφορές των εκκλησιαστικών έχουν στοιχεία του Πλάτωνα αλλά σε καμία περίπτωση δεν είναι αρκετές για να σώσουν τον Πλάτωνα στους επόμενους αιώνες, καθώς έχουν εντελώς διάφορη αφετηρία και σκοπό.[12] Χρησιμοποιούν από τον Πλάτωνα κάποιες σκέψεις όπως π.χ. το πώς εκφράζεται η ανθρώπινη ψυχή (μέσω του «λόγου» και του «νου») που θα χρησιμοποιήσει πολλές φορές η χριστιανική θεολογία, αλλά δεν μπορούμε να πούμε πως αυτό αρκεί για να σωθεί ο Πλάτωνας στον μετέπειτα πολιτισμό.

Ο Λίνος Μπενάκης διαφωνεί και με τον Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών Κωνσταντίνο Νιάρχο, ο οποίος συνέγραψε έργο με τον τίτλο *Ἡ Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία κατὰ τὴν Βυζαντινὴν τῆς περιόδου* «γιατί θεωρεί την φιλοσοφική δραστηριότητα στο Βυζάντιο συλλήβδην συνέχεια των άλλων περιόδων της Ελληνικής Φιλοσοφίας χωρίς υποδήλωση του ιδιαίτερου - χριστιανικού - της στοιχείου».[13] Μάλιστα ο ο Μπενάκης σημειώνει επί λέξει πως «ο τίτλος του βιβλίου όχι μόνο δεν δικαιώνεται από το περιεχόμενο του βιβλίου» αλλά τείνει να πιστέψει «ότι αποτελεί ανεπιτυχή

διέξοδο στον προβληματισμό για το περιεχόμενο του όρου “*Βυζαντινή Φιλοσοφία*”». [14]

Ο Καθηγητής του Αμβούργου Klaus Oehler θεωρεί ως ορόσημο για την έναρξη της Βυζαντινής Φιλοσοφίας όχι τον 9^ο αιώνα αλλά τον 6^ο αιώνα και συγκεκριμένα το 529 μ.Χ., έτος κατά το οποίο ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Ιουστινιανός έκλεισε την Πλατωνική Ακαδημία «σηματοδοτώντας φαινομενικά το τέλος της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας». [15] Ο Oehler τονίζει ιδιαιτέρως το «φαινομενικά» γιατί όπως σημειώνει : «η ελληνική φιλοσοφία δεν εξέπνευσε το 529 μετά από μία πορεία χιλίων χρόνων, αλλά αντιθέτως είχε μπροστά της μία δεύτερη χιλιετία περαιτέρω ανάπτυξης. Αυτή η δεύτερη μεγάλη φάση, η οποία είναι η *Βυζαντινή Φιλοσοφία*, δεν μπορεί – όπως γινόταν κατά κανόνα ως σήμερα – να παρουσιάζεται απαξιωτικά ως μία απλή ιστορία αρχαιοελληνικών επιρροών σε χριστιανούς λογίους. Η Βυζαντινή Φιλοσοφία είναι κάτι πολύ περισσότερο : μία άμεση, ζωντανή συνέχεια της Ελληνικής Φιλοσοφίας κατά τη βυζαντινή περίοδο». [16]

[Συνεχίζεται]

[11] Ματσούκα, *Βυζαντινή Φιλοσοφία*, σελ. 34 – 35.

[12] Κριτική στις θέσεις του Νίκου Ματσούκα για τη θεώρηση του σχετικά με το ακριβές περιεχόμενο της «Βυζαντινής Φιλοσοφίας» βλ. Νικήτα Σινιόσογλου «Από την ορθότητα των ονομάτων στην ορθότητα των *δογμάτων* : το πρόβλημα με τη βυζαντινή φιλοσοφία», στο *Δευκαλίων* 2010 27.1/2 (σελ. 45 – 70) και www.academia.edu/1010893, σελ. 56

[13] Μπενάκη, *Βυζαντινή Φιλοσοφία*, σελ. 63

[14] Μπενάκη *Βυζαντινή Φιλοσοφία* σελ. 63.

[15] Βλ. Klaus Oehler, *Η συνέχεια στην Ελληνική Φιλοσοφία από το τέλος της Αρχαιότητας ως την πτώση της Βυζαντινής αυτοκρατορίας*, (από το βιβλίο « *Μεσαιωνική φιλοσοφία. Σύγχρονη έρευνα και προβληματισμοί*», μετάφραση Πολυτίμη – Μαρία Παλαιολόγου, Εκδ. Παρουσία, Αθήνα, 2000) [http : // www. Myriobiblos. gr/ texts/ greek Oehler – greek philosophy](http://www.Myriobiblos.gr/texts/greek/Oehler-greek-philosophy), σελ. 1.

[16] Oehler, *Ελληνική Φιλοσοφία*, σελ. 4. Τον χαρακτηρισμό «Βυζαντινή Φιλοσοφία» δεν τον θέτει εντός εισαγωγικών, καθώς τον θεωρεί ως ακριβώς ισότιμο με τις επίσημα αναγνωρισμένες φιλοσοφικές εποχές.